

Проект

Затверджено наказом
Міністерства освіти і
науки України

Від _____ № _____

Положення

«Про організацію інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами у вищих навчальних закладах»

1. Загальні положення

1.1. Це положення визначає організаційні засади забезпечення особам з особливими освітніми потребами* рівного доступу до якісної вищої освіти шляхом організації інтегрованого навчання та створення для них спеціального освітнього середовища.

1.2. Метою організації інтегрованого навчання у вищих навчальних закладах є створення системи комплексного супроводу навчання та навчально-реабілітаційних умов, які спрямовані на забезпечення цілісного розвитку, творчої самореалізації осіб з особливими освітніми потребами, їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках праці.

1.3. Основними завданнями щодо організації системи інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно є:

- забезпечення права вільного вибору вищого навчального закладу та форми навчання для здобуття якісної вищої освіти;
- створення спеціальних освітньо-реабілітаційних умов та системи комплексного супроводу (корекційно-реабілітаційного, психолого-андрагогічного, соціального, соціально-середовищного, соціально-культурного, медичного, валеологічного, спортивно-фізкультурного, правового, організаційного, архітектурно-середовищного, матеріально-технічного тощо);
- поєднання освітньо-виховного процесу з індивідуальними корекційно-реабілітаційними заходами;
- збереження і зміцнення духовно-морального, фізичного, психічного та соціального здоров'я;
- підвищення якості освітньо-виховного процесу та сприяння ефективному здобуттю професії;
- організація взаємодії навчального закладу з місцевими органами виконавчої влади, державними та недержавними установами (громадськими організаціями, фондами тощо), які працюють у сфері медико-соціального реабілітування, освіти та працевлаштування осіб з інвалідністю.

1.4. Нормативно-правовою основою інтегрованого навчання у вищій освіті є: Конституція України, Указ Президента України від 13 грудня 2016 року №553 «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю» закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», „Про реабілітацію інвалідів в Україні”, «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про соціальні послуги», Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI ст.), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст., постанови Кабінету Міністрів України: від 08.12.2006 № 1686 „Про затвердження Державної типової програми реабілітації

* У Законі України «Про вищу освіту» вжито термін особа з особливими освітніми потребами, який є тотожним терміну особа з інвалідністю.

інвалідів", від 31.01.2007 № 80 „Про затвердження Порядку надання інвалідам та дітям-інвалідам реабілітаційних послуг", від 23.05.2007 № 757 „Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда", Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (наказ МОН від 02.06.93 № 161) та міжнародні документи, зокрема, «Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів» (резолюція ГА ООН від 20.12.93 № 48/96), Конвенція про права інвалідів.

1.5. Науково-теоретичними принципами інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно є:

- побудова освітньо-реабілітаційного процесу як особистісно орієнтованої системи.
- вільний вибір видів супроводу навчання;
- диференційований підхід до розроблення індивідуальної навчально-реабілітаційної програми відповідно до нозології;
- поєднання форм та змісту навчально-виховного процесу з індивідуальними корекційно-реабілітаційними заходами, системної взаємодії всіх елементів навчально-реабілітаційного простору вищої освіти;
- застосування інноваційних моделей навчання на основі наукових засад андрагогіки та реабілітології;
- поетапне адаптування осіб з інвалідністю до навчального процесу у вищому навчальному закладі;
- системне та послідовне впровадження сучасних технологій (дистанційних, комп'ютерних тощо) оптимізації вищої освіти.

2. Організація інтегрованого навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі

2.1. Інтегроване навчання осіб з інвалідністю може здійснюватися у вищих навчальних закладах державної, комунальної та приватної форм власності.

2.2. Види, зміст і обсяги необхідного комплексного супроводу осіб з інвалідністю у вищому навчальному закладі здійснюється відповідно до індивідуальної навчально-реабілітаційної програми осіб з інвалідністю (надалі - індивідуальна навчально-реабілітаційна програма).

Індивідуальна навчально-реабілітаційна програма розробляється та затверджується навчально-реабілітаційною комісією навчального закладу відповідно до Індивідуальної програми реабілітації інваліда (постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.07 № 757), Державної типової програми реабілітації інвалідів (постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.06 № 1686), індивідуального навчального плану студента (Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах від 02.06.93 № 161), державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантій України (Закон України „Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”) та типової навчально-реабілітаційної програми особи з інвалідністю.

Індивідуальна навчально-реабілітаційна програма складається як на весь період навчання, так і на кожний навчальний рік окремо.

Індивідуальна навчально-реабілітаційна програма є додатком до індивідуального навчального плану особи з інвалідністю та формується після відповідної заяви до адміністрації вищого навчального закладу щодо виду супроводу навчання.

2.3. Нормативний термін навчання студента з інвалідністю визначається стандартами вищої освіти. Граничний термін навчання може перевищувати нормативний відповідно до рішення навчально-реабілітаційної комісії, але не більше трьох років без врахування академічних відпусток.

3. Академічна група інтегрованого навчання

3.1. У вищому навчальному закладі створюється академічна група (групи), в якій спільно навчаються особи з інвалідністю (однієї чи декількох нозологій) з особами, які не мають інвалідності. З огляду на особливі комунікативні та фізичні потреби осіб з інвалідністю можлива організація їхнього навчання у спеціальних академічних групах.

Формування академічних груп інтегрованого навчання здійснюється згідно з заявою особи з особливими освітніми потребами та індивідуальної навчально-реабілітаційної програми.

Куратором академічної групи інтегрованого навчання є співробітник вищого навчального закладу, права і функціональні обов'язки якого визначені окремим посадовим положенням, що затверджується керівником навчального закладу.

4. Навчально-реабілітаційна комісія вищого навчального закладу

4.1. Навчально-реабілітаційна комісія (надалі - Комісія) вищого навчального закладу є організаційно-консультативним органом адміністрації і створюється наказом керівника вищого навчального закладу з метою упорядкування та ефективної організації навчально-реабілітаційного процесу для осіб з інвалідністю. Комісія діє згідно з Положенням про навчально-реабілітаційну комісію, затвердженим керівником навчального закладу.

Комісія створюється у складі кураторів академічних груп інтегрованого навчання, досвідчених викладачів, завідувачів кафедр, представників адміністрації закладу, юриста, фахівців з фізичного реабілітування, психологів (практичних, медичних та спеціальних), педагогів (корекційних та соціальних), спеціалістів з технічних засобів реабілітування, представників студентського самоврядування, а також інших необхідних фахівців, залежно від потреб вищих навчальних закладів.

До роботи Комісії залучаються лікарі та інші фахівці, які працюють у державних органах місцевих адміністрацій у сфері освіти і науки, соціального захисту та праці, охорони здоров'я та молоді, обласного відділення Фонду соціального захисту інвалідів, громадських організацій.

4.2. Комісія спільно з навчально-реабілітаційним підрозділом закладу:

- надає рекомендації особам з особливими освітніми потребами щодо вибору напряму підготовки й спеціальності при зарахуванні до вищого навчального закладу;
- затверджує індивідуальні навчально-реабілітаційні програми;
- надає адміністрації консультації щодо організації інтегрованого навчання та навчально-реабілітаційного процесу;
- вирішує стратегічні та поточні питання розвитку системи інтегрованого навчання.

5. Спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ вищого навчального закладу

5.1. Спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ (надалі – Підрозділ) вищого навчального закладу є структурним підрозділом навчального закладу (факультету, інституту, філії). Підрозділ утворюється рішенням Вченої ради, за поданням керівника вищого навчального закладу, з метою задоволення індивідуальних освітніх потреб осіб з інвалідністю різних нозологій.

Підрозділ діє на підставі чинного законодавства України, статуту вищого навчального закладу, цього Положення та положення про Підрозділ, затвердженого керівником вищого навчального закладу.

Керівник і штатні співробітники Підрозділу призначаються керівником вищого навчального закладу. Керівником Підрозділу організується робота волонтерів.

5.2. Підрозділ виконує функції:

- складання індивідуальних навчально-реабілітаційних програм та контролю за їх виконанням;
- планування навчально-реабілітаційної роботи, моніторинг її ефективності;
- організації кваліфікованого корекційно-реабілітаційного, психолого-андрагогічного, соціального, соціально-середовищного, соціально-культурного, медичного, валеологічного, спортивно-фізкультурного, правового, організаційного, архітектурно-середовищного, матеріально-технічного та інших видів супроводу осіб з особливими освітніми потребами;
- консультування адміністрації навчального закладу у створенні безбар'єрного архітектурного середовища та спеціалізованої матеріально-технічної бази;
- сприяння впровадженню спеціальних інформаційних та навчальних технологій;

- підготовки спеціалізованого навчально-методичного забезпечення та науково-методичного обґрунтування різних аспектів інтегрованого навчання;
- моніторингу, соціально-побутових та санітарно-гігієнічних умов проживання осіб з особливими освітніми потребами у гуртожитках;
- консультування навчального закладу та його навчальних підрозділів щодо організації інтегрованого навчання осіб з особливими освітніми потребами, планування навчально-виховної роботи та подальшого покращення навчально-реабілітаційного процесу;
- адаптування осіб з особливими освітніми потребами до навчання в умовах вищої освіти;
- супроводу осіб з особливими освітніми потребами, що навчаються за денною (очною), вечірньою, заочною, дистанційною, екстернатною формами навчання;
- допомоги випускникам у працевлаштуванні та подальшому адаптуванні до професійної діяльності;
- підготовки науково-педагогічних та інших працівників вищого навчального закладу до роботи з особами з інвалідністю різних нозологій шляхом підвищення їх кваліфікації, проведення семінарів та ознайомчих лекцій;
- просвітницької діяльності серед осіб без інвалідності щодо аспектів інтегрованого навчання у вищому навчальному закладі;
- організації волонтерської роботи за напрямками діяльності Підрозділу;
- участі у підготовці осіб з особливими освітніми потребами до навчання в умовах вищого навчального закладу;
- проведення профорієнтаційної роботи серед учнів з особливими освітніми потребами, організація підготовчих курсів;
- консультування кафедр вищого навчального закладу у підготовці навчальної інформації (тексти лекцій, підручники, малюнки, графіки, таблиці тощо), у тому числі в альтернативних формах - (в електронній, мультимедійній формах, за абеткою Брайля) для врахування потреб в освітніх послугах осіб з інвалідністю певних нозологій;
- координації всіх служб закладу щодо організації комплексного супроводу навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення послідовності, комплексності та безперервності виконання реабілітаційних заходів, оцінку їх результатів та ефективності;

5.3. До штатного розпису Підрозділу вводяться посади згідно з Національним класифікатором професій, які необхідні для ефективної організації корекційно-реабілітаційного, психолого-андрагогічного, соціального, соціально-середовищного, соціально-культурного, медичного, валеологічного, спортивно-фізкультурного, правового, організаційного, архітектурно-середовищного, матеріально-технічного та інших видів супроводу осіб з інвалідністю.

6. Права та обов'язки учасників інтегрованого навчального процесу у вищому навчальному закладі.

6.1. Адміністрація вищого навчального закладу забезпечує особам з особливими освітніми потребами:

- різноманітні види комплексного супроводу відповідно до нозологічних показань, зокрема: корекційно-реабілітаційного, психолого-андрагогічного, соціального, соціально-середовищного, соціально-культурного, медичного, валеологічного, спортивно-фізкультурного, правового, організаційного, архітектурно-середовищного, матеріально-технічного та інших видів супроводу;
- реабілітаційні заходи, що відносяться до системи вищої освіти, передбачені Державною типовою програмою реабілітації інвалідів та Індивідуальною програмою реабілітації інваліда;
- можливість навчатися за індивідуальним навчальним планом;
- урахування в навчальному процесі стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку, задатків і здібностей та індивідуальних освітніх, медичних, санітарно-гігієнічних, архітектурно-середовищних потреб;

- заміну занять з фізичної культури на заняття з адаптивного фізичного виховання та заходи з фізичного реабілітування;
- сприяння формуванню в студентському та викладацькому колективі толерантного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розуміння їх проблем, адаптації викладачів та осіб без інвалідності до навчального процесу в інтегрованих групах.

6.2. Особа з інвалідністю зобов'язана дотримуватись законів, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану відповідно до затвердженого індивідуального навчального плану та Індивідуальної навчально-реабілітаційної програми.

6.3 Права учасників інтегрованого навчального процесу визначені Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах від 02.06.93 № 161 та статутом вищого навчального закладу.

7. Фінансування інтегрованого навчання та навчально-реабілітаційного процесу у вищому навчальному закладі

Вищий навчальний заклад, в якому організовано інтегроване навчання, користується переважним правом фінансування навчально-реабілітаційної роботи з коштів загального фонду державного бюджету, Фонду соціального захисту інвалідів, органів місцевого самоврядування та інших джерел згідно з чинним законодавством.

Адміністрація вищого навчального закладу заохочує своїх співробітників до участі в навчально-реабілітаційній роботі та сприяє залученню власних надходжень для організації інтегрованого навчання.

Глосарій

Особа з особливими освітніми потребами (інвалідністю) - особа (слухач підготовчого відділення, студент, тощо), якій надано соціально-правовий статус інваліда згідно з чинним законодавством шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи (ст. 3 Закону України „Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні“)

Інтегроване навчання - форма здобуття певного освітнього рівня особами з інвалідністю разом з особами без інвалідності в одному навчальному закладі, яка включає систему комплексного супроводу навчання та спеціальні навчально-реабілітаційні умови.

Академічна група інтегрованого навчання - академічна група, в якій спільно навчаються особи з інвалідністю разом з особами без інвалідності у рамках єдиного навчального процесу. Академічна група інтегрованого навчання може бути змішаною і складатися з осіб різних нозологічних категорій та осіб без інвалідності. Спеціальна академічна група інтегрованого навчання складається з осіб однієї нозологічної категорії.